

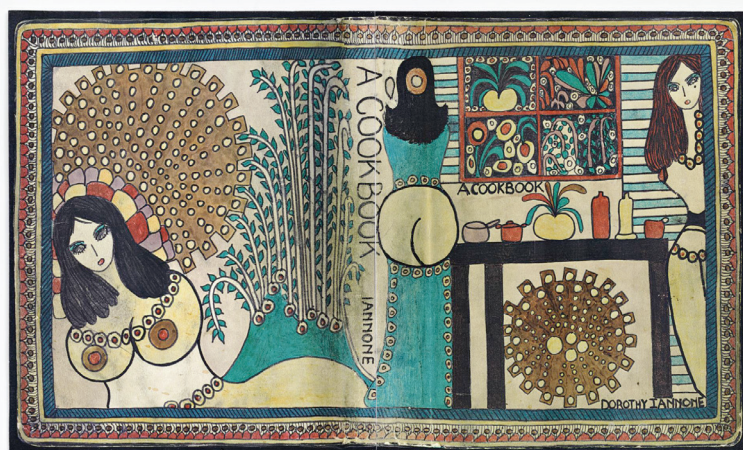
Dorothy Iannone var virkelig fri i de 1960'ere, der stadig var ret bornerte

Dorothy Iannones vildt stimulerende udstilling på Louisiana viser ikke kun, hvor frimodig en seksualitet der var på fjerde i 1960'erne. Den viser også en stor kunstners måde at koble kulturhistoriens myter med feminisme og personligt stof

DEL ARTIKEL

Maria Kjær Themsen

Iannone radikaliserer det demokratiske ved kunstnerbogen ved at kombinere den med den mest folkelige af alle bøger, kokebogen.

Dorothy Iannone: En kokebog, 1969 (Omslag). Courtesy the Artist, Air de Paris, Romainville and Peres Projects, Berlin

 HANS GEORG GAUL

KULTUR

3. juni 2022

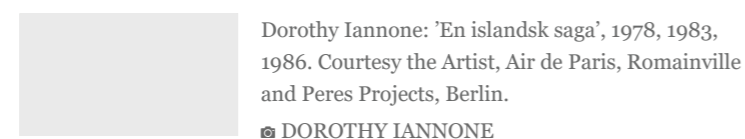
Papirbaseret kunst. Det lyder ikke af meget. Vi er vant til, at »stor« kunst også er monumental, eller i hvert fald enten er skulptur, maleri eller totalomsluttende installationer. Selv har jeg en stor faible for kunst skabt på papir, som vitterlig lige såvel kan være »stor« kunst, som de øvrige omtalte medier, hvis »stor« handler om at give kunstneriske oplevelser, der antænder sjælen, tanken eller bare blikket.

Over årene har Louisiana været med til at højne agtelsen for det papirbaserede med udstillingsrækken *Works on Paper*, og den nyåbnede udstilling med amerikanske Dorothy Iannone (f. 1933) er ingen undtagelse. Endnu en kvindelig kunstner, der aldrig før har haft en soloudstilling i Skandinavien.

Og åh, hvilken fryd! Dorothy Iannone. Hendes signatur er helt unik og forekommer alligevel både velkendt og tidstypisk. Der er noget hippieflowerpower over hendes farverige og ornamenterede æstetik, og hendes måde at skrive tekst ind i alle tegninger og værker, men stilen er alligevel så stram, at hendes signatur bliver umiskendelig. Værkerne emmer af erotik, der trækker lige så meget på gamle græske og indiske malerier, freskoer og myter, som på en kønspolitisk aktuel dagsorden. Med andre ord er Iannones kunst ikke så enkel at afkode, som det måske først forekommer. Det gør den kun endnu bedre.

Manden med den friske fisk

Først og fremmest tager Iannone udgangspunkt i sit eget liv, særligt kærlighedsliv. Værket *The Icelandic Saga*, der oprindeligt er udgivet som del af publikationen *Sondern, Jahrbuch für Text/Bild* (1978,83,86), er en grafisk novelle, som her udstilles på væggen, som handler om, hvordan Iannone møder kunstneren Dieter Roth i Island og falder pladask for ham (fordi »han står med en stor frisk fisk under armen«, som hun skriver), og om hvordan hun må forlade sin ægtemand på grund af forelskelsen og derefter rejser tilbage til Roth i Island. Starten på en hed affære og siden et syv år langt ægteskab.

Fortællingen er også hjerteskræende. Iannones overvejelser omkring det rette tidspunkt at give manden besked om, at hun vil forlade ham, og hendes sætning om, at hun aldrig glemmer hans udtryk i det øjeblik. Hans forladthed. Åh, smerte. Men også forløsning, for Iannones historie handler grundlæggende om Den Store Kærlighed og den forenende elskov.

Den knytter hele tiden an til universelle kærlighedsfortællinger, men blander helt pragmatiske huskelister til rejsen ind i en personlig dagbogfortælling, der alligevel er langt større, fordi det er en klassisk historie om Eros. Hver sides tekst – alt skrevet i hånden – er forskellig fra den foregående. Det bliver et studie i skrifttegn, stil og udtryk, hvor skriften lige så meget bliver billede som tegn.

Italiensk peberpølse og Gud som kvinde

Kunstnerbogen var som medie stadig helt ny i 1960'erne og startede temmelig konceptuel som for eksempel fotokopierede sider til en billig penge, og Iannone kiler sig ind i genren med sine grafiske noveller og radikaliserer det demokratiske ved kunstnerbogen ved at kombinere den med den mest folkelige af alle bøger: kogebogen.

I udstillingen er to opslag fra hendes *Cookbook* fra 1968 skaleret op og står som store skærme i rummet, hvor man kan se og læse opskrifterne og Iannones personlige skriblerier, der blander sig med opskrifter på kaninragout eller italiensk peberpølse. På Louisiana kan man, når man har iført sig hvide handsker, også læse i selve bogen, der ligger på et bord.

Ved opskriften til »Chinese Sweet and Sour sauce« står der: »Falling in love opens one up. Other men become more desirable«. Ud over personlige ytringer om Iannones eget kærlighedsliv står der også noget om kvindebevægelsen (som beviste sit værd, da de råbte op om det undertrykkende ved en vaginal deodorant), og pludselig, midt i mayonnaiseopskriften står der med rødt og sort: WELL GOD COULD be a WOMAN. SORRY.

Kønnet uden på tøjet

Dorothy Iannone: 'Mennesker', 1966/67. Courtesy the Artist, Air de Paris, Romainville and Peres Projects, Berlin

📷 DOROTHY IANNONE

Hele tiden mærker man Iannones opmærksomhed på misogyni og kønslig ulighed. For eksempel har alle figurer i hendes værker kønnet uden på tøjet, sådan helt konkret. Mændene med tissemand og nosser, kvinderne med bryster og i visse tilfælde også noget, der mere minder om nosser end om tissekoner. Der er en kønslig hermafroditisk tvetydighed på færde, som viser, at hun ikke er villig til at gøre kvinderne – trods bare babser og stor lyst – til objekter for begærsblikket. De er politisk kønnede, og hun viser de bare køn netop for at udstille, hvordan vi i alle tilfælde bærer vores køn og drifter rundt derude i samfundet og bliver behandlet derefter.

Mest påfaldende er de bare køn i serien kaldet *People* (1966/67). Det er papfigurer, der her udstilles som en hel gruppe af folk i en montre. Her på Louisiana er der tolv figurer samlet, men serien er oprindeligt på over 100 og er baseret på både virkelige, opfundne eller mytologiske personer. Her er et flamboyant dansende par – med smukt farverigt tøj – hvor dilleren hænger, og babserne stritter. Portrættet af Chaplin med spejdertøj og stiv pik er anderledes melankolsk i udtrykket, mens en nøgen mand med bryster og røde vorter, langt skæg og rød læbestift helt ophæver det kønsbinære. For denne figur er ikke den ene af to. Den er to på samme tid.

Underlagt censur

Sådanne værker kaldte på samtidens censur, som da også har været et stort emne i Iannones værker. Hun var selv medvirkende til at få ophævet en censur i USA (mod forfatteren Henry Miller), men var ofte selv underlagt den på grund af det såkaldt »eksplicitte indhold« af hendes værker.

Historien om Bern (eller) at bekende kulør er igen en grafisk novelle, der omhandler den censur, Iannone blev underlagt på en udstilling i 1969 i Kunsthalle Bern – og ikke kun politisk, men også af kunstnerkolleger. Her udstillede hun sammen med Diether Roth og Daniel Spoerri, André Thomkins og Karl Gerstner på en udstilling kurateret af den senere meget berømmede kurator Harald Szeemann.

Nogle af kunstnerne på udstillingen var nervøse for, at Iannones værker ville vække anstød. Derfor blev kønsorganerne i Iannones værker klistret til med brun tape (af Szeemann simpelthen), men de blev fjernet inden åbningen, hvor hendes værker helt blev fjernet fra udstillingen. Roth trak sig på grund af censuren. Senere blev den samlede udstilling vist i Düsseldorf, hvor det

hele viste sig at have været for ingenting, for selv om den fik et par dårlige anmeldelser – hvor Iannones værker blev udpeget som anstødelige – så »(forblev) byen lige så rolig efter udstillingen, som den havde været forinden«, som Iannone skulle have sagt.

I samme rum som den sort-hvide saga om censuren er også et mere farverigt og eksplicit værk, om Roths og Iannones kærlighedsforhold, udstillet i en montre. *Dialogues X* (1968/69) hedder det. Det var disse fine tegninger, der førte til al balladen og endte i censur på Kunsthalle Bern. Og hvert enkelt ark i fortællingen er da også både fræk og frimodig og sprudler over af seksuel lyst, sex og sanselighed. De er dog også meget mere end private optegnelser af et parforhold. Alle sexscenerne stammer fra over 2.000 år gamle vægmalerier fra Pompeji, hvor den ikke får for lidt. Her bliver de tusindårgamle kærlighedsscener, foreningen som den ultimative kulmination, koblet med parrets historie, som slutter med et stort YES skrevet på roven af hende, hvor hun sidder oven på ham. Erotikken lever!

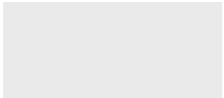
Sådan er det med alle Iannones værker, der trækker på forskellige kulturers ikonografi og ornamentik, mens det hele lander og udtrykkes via hendes specifikke liv. Formede som vi er af kulturers påvirkninger, religion og tusindårgamle sagaer, der stadig præger os som køn og par.

Samtidig sættes det forkvaklede og hykleriske ved censuren også i historisk spil her i rummet, når de gamle sagaer, myter og ornamenten i virkeligheden er langt mere eksplicite, end Iannones samtid kunne tolerere: De frie tressere var stadig meget bornerte.

Det næste store øjeblik i historien tilhører os

Pludselig er der et værk, der får mig til at stoppe op. Ikke kun på grund af de mange frække scener med elskende par i diverse stillinger, men på grund af den sætning i versaler, der står skrevet tværs hen over tegningen: THE NEXT GREAT MOMENT IN HISTORY IS OURS. Værket, serigrafi på papir, er fra 1970. Kender man til tysk-danske Ursula Reuter Christiansens værker, vil man kende sætningen »Det næste store øjeblik i historien tilhører os« fra den allersidste scene i *Skarprekkeren* fra 1971. Sætningen er siden brugt i flere sammenhænge i Reuters kunstnerskab. Men den stammer altså oprindeligt her fra en tegning af Iannone, der igen er blevet inspireret til sætningen fra et essay om kvindefrigørelse skrevet af Vivian Gornick i 1969. Sådan er inspirationen cirkulær, og Iannone kobler netop både den visuelle overleverede ikonografi og den samtidige feminisme, der giver ekstra fyrighed til det gamle stof.

Dorothy Iannone: 'Giv mig dine trætte ...', 1977.
Louisiana Museum of Modern Art.
POUL BUCHARD / BRØNDUM & CO

Derfor kræver Iannones værker også tid. Mange scener udspiller sig simultant i værkerne som i det førnævnte, hvor alle elskovsstillingerne er taget direkte fra 2.000 år gamle vægmalerier og skulpturer fra Pompeji og

Herculaneum. På nær én vil jeg mene, hvor en kvinde ligger med spredte ben, og der henover står:

»*The invention of a new position*

It is not too outrageous to suggest

Do not all the familiar positions come out of patriarchy

What love forms did matriarchy prescribe?»

Det kvindelige begær er hos Iannone ikke underlagt mandens. Det er til stede som en vild kraft, som en kærlighedserklæring, som en både kropslig lyst og spirituel dimension. I den tantriske filosofi og praksis er det seksuelle ikke ladet med skam og skyld, som det er i den vestlige kulturhistorie efter kristendommens indtog. Det er en hellig sammensmeltning, en kulminerende forening, der hylder det feminine og maskuline i begge parter. Sådan udtrykkes det i Iannones værker.

Selv med nutidens briller er Iannones værker radikale i deres udsigelse. For lever vi ikke stadig i et mandsstyret samfund? Hvor kønnet afgør, hvordan du behandles. Og hvor kvindens seksualitet næsten altid kun fremstilles for at tilfredsstille et mandligt blik. Hos Iannone er det frigjorte ikke så meget i de eksplicite scener som i den stadige fremhævelse af den frie seksualitet og kønnet som skæbne – om det er mandligt, kvindeligt eller hermafroditisk.

'Dorothy Iannone', Louisiana. Indtil den 25. september 2022